

מראי מקומות - מגילה

כט.

שצריך מנין כדי לומר קדיש וכדו', וכמש"כ הש"ך שם, א"כ אפשר דאין ראי' כלל להמספר שצריך למאן דתני או מאן דמתני, דצריך עשרה משום סברא אחרת לגמרי).

ה. כיון דשמעית להא דקאמר דוד ד' אהבתי מעון ביתך וכו'

ולכאו' תמוה, וכי קודם לכן מעולם לא שמע פסוק זה של תהילים. עוד הק' המהרש"א, מהכ"ת לומר ד"מעון" היינו בית הכנסת, לימא כפשוטו דהיינו בית המקדש. וביאר דלשון דשמעית "להא" קאי על הדרשה דלעיל, דשמע להדרשה דמעון אתה היית לנו, דמעון דשם קאי אבית הכנסת, אמר דמעון דכאן הוא ג"כ בית הכנסת. אלא דהעיר דמשמע מהגמ' כאן דעיקר הלימוד צריך להיות בבית הכנסת, במקום שהוא מתפלל, ואולם בברכות (ח) אי' דמעיקרא הי' לומד בביתו ומתפלל בבית הכנסת, כיון דשמע להא דדרשי' דאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, התחיל להתפלל במקום שלמד. וכ' לחלק, דהתם מיירי שיש לו מדרש קבוע בתוך ביתו, והכא לא מיירי בהכי.

ו. ואם ליקט, שורפן במקומן

פי' הר"ן (ט: בדפי הרי"ף), דשורפן משום שאסורין בהנאה. וכ' המרדכי (תתל) דמה דשורפן במקומן היינו משום קנסא, או משום שלא יחשדוהו שמא יוליכם לבהמתו.

ז. קורין פ' שקלים

פרש"י, להודיע שיביאו שקליהן באדר, וכו'. דהיינו, דקריאת התורה היא גופא ההכרזה להביא השקלים, וזהו מלבד מה שב"ד מכריזין בר"ח אדר, כדאי' בשקלים ב., והובא כאן, דבא' באדר משמיעין על השקלים, ופרש"י דהיינו הכרזת ב"ה. וכ"כ המאירי, דמלבד מה שב"ד משמיעין על השקלים, עושין השמעה אחרת, דהיינו קריאת התורה בשבת שלפני ר"ח [או שחל בה ר"ח].

אולם כ' בספר החינוך (סוף מ' ק"ה) "ועכשיו בעוונותינו שאין לנו מקדש ולא שקלים, נהגו כל ישראל לזכר הדבר לקרות בבית הכנסת בכל שנה ושנה פרשה זו של כי תשא עד ולקחת את כסף הכפרים, בשבת שהוא לפני ר"ח אדר לעולם". ומבואר מדבריו דקריאה זו אינה השמעת השקלים, אלא זכר למצות שקלים. (ולכאו' לדברי החינוך לא היו קורין אותה בזמן המקדש, משא"כ לרש"י עיקר הקריאה הי' בזמן המקדש, ועכשיו קורין אותה רק משום שהיו קורין אותה בזמן המקדש, אף דהטעם לקרותה בטל לפי רש"י).

ח. בשני' זכור

תוס' לעיל (יז: ד"ה כל) נקטו דקריאת פ' זכור היא מדאורייתא,

א. מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה

ע' בר"ן (ט: בדפי הרי"ף) שהביא מ"מ דס"ל דמבטלין ת"ת דקאמר היינו דאיכא רשות לבטל ת"ת להוצאת המת, ורק במת מצוה חיוב הוא. והראי' לזה מהא דהגמ' הביאה דר"י ברבי אילעאי ביטל תורה להוצאת המת, ואם זהו הדין, א"כ מהו הרבותא דר"י, אע"כ דרשות הוא, ור"י עשה לפניו משורת הדין. וכ' הר"ן דאי"ז ראי', די"ל דהגמ' מביאה ראי' להדין דמבטלין מהא דר"י, אבל באמת מעיקר הדין הוא. וע"ע ברא"ש (כתובות פ"ב, ס' ה') שדוחה ראיית הי"מ באו"א, דכיון דר"י הי' תורתו אומנותו, מביאין ראי' ממנו דהגם דלא הי' לו עסק אחר חוץ מת"ת, מ"מ בטלו כדי לקיים מצות הוצאת המת והכנסת כלה, וכ"ש שאר העם. ולדינא, כ' הש"ך (יו"ד שס"א, א') דהסכמת הפוסקים היא דחובה לבטל.

ב. להוצאת המת ולהכנסת כלה

ואינו מבואר בגמ' מה נחשב הוצאת המת והכנסת כלה. וע' בשו"ע (יו"ד שס"א, ב') דביאר דהוצאת המת היינו ללוותו בשעת הוצאתו. ולענין הכנסת כלה, אי' בהליכות שלמה (תפלה, פרק י"ג אורחות הלכה אות 22) דהגרש"ז אוירבאך הורה לשואלים דהעיקר לדינא הוא, דכשנמצא במקום שעוברת שם חופה, צריך להשתתף שם, אפי' אם יגרם לו בטול תורה עי"ז, ואפי' אם אינו מכיר החתן והכלה ומשפחותיהם, דעמידתו שם מוסיפה כבוד לחתן ולכלה. [וע"ש מש"כ ללמד זכות על מי שאינם הולכים לחתונות ולוויות, משום דכיון דאין ידוע בדיוק מתי תהי' החופה והלווי', ממילא אינם מחוייבים לבטל תורה באופן זה. וע"ע מה ששלח שאלה זו להגר"מ פיינשטיין זצ"ל, ותשובתו הנפלאה].

ג. וכמה כל צורכו

כ' השיטה מקובצת בכתובות (יז: ד"ה וכמה) בשם לקוטי הגאונים דמדיהיב שיעורא להוצאת המת ולא יהבי שיעורא להכנסת כלה, ש"מ דלית לי' שיעורא.

ד. ה"מ למאן דקרי ותני

ובגדר הדין דמבטלין, כ' הטורי אבן שהוא משום כבוד התורה. אבל המרומי שדה כ' להוכיח דאינו כן, מהא דקיי"ל בשו"ע (יו"ד שס"א, א') דמאן דלא קרי ותני צריך עכ"פ עשרה. וא"כ, כמו דעשרה אלו ודאי אינם משום כבוד התורה, אלא ע"כ שהוא משום כבוד המת, א"כ המדרגות השונות למי שקרא ותני ומאן דמתני הם ג"כ משום כבוד המת לפי ערכו, ולא משום כבוד התורה (ויש לעי' אם שיעור זה של עשרה הוא דלא כתוס', שכ' דמאן דלא קרי ותני אי"צ אלא כדי צורכו. ואם זה נחשב כדי צורכו, משום

מראי מקומות - מגילה

כט. (המשך)

ז. בשלישית פרה אדומה

כ' השו"ע (או"ח תרפ"ה, ז') די"א דקריאת פרשת פרה היא מדאורייתא. וכבר הק' המג"א שם דאינו יודע המקור. וכ' המשך חכמה (פ' חקת) דנלמד מהא דאי' בריש יומא דקריאת הפרשה מעכבת בפרשת המלואים, ופרה אדומה נלמדת מפרשת המלואים, וכמו שקריאת הפרשה מעכבת בפרשת המלואים, ה"ה דמעכב בפרשת פרה, והיינו בעשיית הפרה, כמו שמפרש שם. אבל לכאו' אי"ז ראי' דהחיוב לקרות פרשה זו אף בזמן הזה הוי מדאורייתא. וע' מועדים וזמנים (ח"ב, סי' קס"ח) דג"כ כ' דמה דס"ל ל"מ דחיוב קריאת הפרשה מדאורייתא, היינו בשעת עשיית הפרה, וכיון דבשעת עשיית הפרה הי' קריאת הפרשה מדאורייתא, א"כ בזמן הזה תקנו שיהי' כדאורייתא.

וע"ע בערוך השלחן (שם סעי' ז') דהביא דכיון דכתיב ב' פעמים בפרשה "והיתה להם לחקת עולם", כשם שבפעם ראשונה נאמר כן ללמד דאפר פרה אין תלוי במקדש ונוהג לדורות, נאמר ג"כ פעם שני' לומר דנוהג לדורות, והיינו קריאת הפרשה.

ולא הביאו מקור לזה. ולכאו' י"ל ע"פ המדרש (הובא ברמב"ן על התורה [דברים כ"ה, י"ז]) דזכור צריך שתהא שונה בפיה, וכן בספרי, דזכור צריך להיות בפה. וצידד הרמב"ן דאולי כוונת המדרש לומר דצריך לקרותה בציבור, אבל מסיק דנכון יותר לומר דהמצוה היא לזכור ולספר לבנינו ולבני בנינו רשעותו של עמלק, אבל לא דצריך לקרותה בציבור.

וע' שו"ת תורת חסד (או"ח ל"ז) דכ' דלכאו' אפי' אם יש חיוב מן התורה לקרות פ' זכור בציבור, מהכ"ת דצריכין לעשות כן בכל שנה ושנה, הרי י"ל דפעם א' בחיי אדם תסגי. וצידד דאולי אה"נ, החיוב דאורייתא הוא לקרותה רק פעם א' בחייו, ומדברנן צריך לקרותה בכל שנה, אבל הק' ע"ז מהא דר"א שחרר עבדו להשלים מנין, וכ' הראשונים שאם הי' צריך להיות מצוה דאורייתא כדי לדחות האיסור של לעולם בהם תעבודו, א"כ צ"ל דהי' פרשת זכור ואם צריך לקרותה רק פעם א' בחייו, א"כ למה צריך הי' לשחררו דוקא לקרותה באותה שנה, הי' יכול להמתין עד לשנה אחרת כדי לקיים המצוה דאורייתא. וכ' די"ל דמסרה הכתוב לחכמים לומר מהו החיוב, והם יכולים לומר דהחיוב הוא באמת מדאורייתא בכל שנה.